

VOORONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN ARTIKEL 17 VAN DE WET VAN 29 MEI 1959 TOT WIJZIGING VAN SOMMIGE BEPALINGEN VAN DE ONDERWIJSWETGEVING, WAT BETREFT DE SUBSIDIERING VAN DE KOSTEN OM ASBESTHOUDENDE EN ASBESTVERDACHTE MATERIALEN IN GEBOUWEN DIE BESTEMD ZIJN VOOR HET GESUBSIDIEERD ONDERWIJS EN HET GEMEENSCHAPSONDERWIJS TE VERWIJDEREN EN AF TE VOEREN

Samenvatting

Het is de doelstelling van de Vlaamse Regering om Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig te maken. Dit beleid richt zich op prioritaire sectoren zoals schoolgebouwen, waar kwetsbare groepen kinderen en jongeren veel tijd doorbrengen. Het is van cruciaal belang om deze gebouwen asbestveilig te maken om de gezondheid van de gebruikers te beschermen.

Om de financiële last voor het gesubsidieerd onderwijs te verlichten, wordt voorgesteld om het subsidiepercentage voor de kosten van asbestverwijdering en -afvoer te verhogen tot 100%. Dit betekent dat scholen geen eigen aandeel meer hoeven te betalen voor de verwijdering van asbesthoudende materialen die zijn aangetroffen na een asbestinventarisatie.

Het voorontwerp van decreet voorziet de volledige terugbetaling van werken voor asbestverwijdering en -afvoer, op basis van een door OVAM verstrekt asbestinventarisatetest, dat bij de subsidieaanvraag wordt gevoegd.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. Situering

Het is de doelstelling van de Vlaamse Regering om Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig te maken. Daartoe werd een versneld asbestafbouwbeleid goedgekeurd. Dit beleid richt zich op prioritaire sectoren zoals schoolgebouwen, waar kwetsbare groepen kinderen en jongeren veel tijd doorbrengen. Het is van cruciaal belang om deze gebouwen asbestveilig te maken om de gezondheid van de gebruikers te beschermen.

Uit de eerste cijfers van OVAM blijkt dat minstens 2000 scholen niet voldoen aan de regels over asbestveiligheid. Men wenst dit traject te versnellen en het aantal asbestveilige scholen fors te verhogen.

Met voorliggend voorontwerp van decreet wordt een bijkomende inspanning geleverd om asbestverwijderingswerken op korte en middellange termijn uit te voeren.

B. Inhoud

Probleemstelling en omgevingsanalyse

1. Voor enkele prioritaire sectoren met een aanzienlijk asbestpassief in het gebouwpatrimonium of met kwetsbare gebouwgebruikers zoals kinderen en jongeren zet het actieplan rond asbestafbouw in op de ondersteuning via een sectorprotocol. Voor schoolgebouwen werd er een sectorprotocol gesloten voor het gesubsidieerd onderwijs en voor het GO!.

De OVAM biedt via het sectorprotocol voor het gesubsidieerd onderwijs ondersteuning aan scholen (hieronder wordt verstaan: de gesubsidieerde onderwijsinstellingen, onderwijsinternaten en centra voor leerlingenbegeleiding van het vrije en het officiële net) voor de opmaak van een asbestinventarisatetest, maatregelen om een asbestveilige toestand te verkrijgen, expertisebegeleiding en bijstand bij asbestincidenten evenals opleidingen.

3. Voor scholen die inschrijven op een oproep van de OVAM, in kader van het voormelde sectorprotocol, voorziet de OVAM een tussenkomst van 50% voor asbestverwijdering op basis van het sectorprotocol. AGION subsidieert op vandaag daarbovenop het subsidiabel deel van de asbestverwijdering tot 70% voor het basisonderwijs respectievelijk 60% voor de andere niveaus, wanneer aan de subsidievoorwaarden is voldaan. Die subsidievoorwaarden evenals de subsidiepercentages zijn bepaald in de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving (Schoolpactwet).

AGION subsidieert de aankoop, de verbouwing, afbraak- en omgevingswerken, waaronder ook asbestverwijdering van gebouwen bestemd voor het gesubsidieerd onderwijs op vandaag ten belope van 70% voor het gewoon- en buitengewoon basisonderwijs, de onderwijsinternaten waar internen van het basisonderwijs verblijven en ten belope van 60% voor het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs, de onderwijsinternaten, de centra voor volwassenenonderwijs, de centra voor leerlingenbegeleiding, leersteuncentra en het deeltijds kunstonderwijs

Er is dus op vandaag cofinanciering van de OVAM en AGION voor scholen die inschrijven op een oproep van de OVAM. Voor elke 100 euro subsidiabele kosten voor de asbestverwijderingen om tot een asbestveilige toestand te komen, subsidieert de OVAM 50 euro en AGION 30 euro of 35 euro afhankelijk van het onderwijsniveau. Het resterende aandeel van 15 of 20 euro is het eigen aandeel ten laste van het schoolbestuur.

4. Ondanks het reeds bestaande gunstige investeringsregime voor scholen die hun meest schadelijke asbest laten verwijderen, blijkt het voor scholen zwaar om dit eigen aandeel te bekostigen.

Beleidsmaatregelen en doelstelling

5. Om de financiële last voor de gesubsidieerde onderwijsinstellingen, onderwijsinternaten en centra te verlichten, wordt voorgesteld om het subsidiepercentage voor de kosten van asbestverwijdering en -afvoer te verhogen tot 100%. Dit betekent dat scholen geen eigen aandeel meer hoeven te betalen voor de verwijdering van asbesthoudende materialen die zijn aangetroffen na een asbestinventarisatie en de opmaak van een asbestinventarisatetest door de OVAM.

De reden daarvoor is evident. Asbest moet geweerd worden. De meest kwetsbare gebouwgebruikers moeten beschermd worden tegen mogelijke risico's indien er asbestvezels zouden vrijkomen.

6. Het asbestinventarisatetest is het instrument bij uitstek. Het geeft de eigenaar of zakelijke rechtshouder van het gebouw duidelijke informatie over welke materialen asbest bevatten, hoe deze kunnen verwijderd of beheerd worden.

Ook wat de subsidiëring van de volledige kost verbonden aan de maatregelen om te komen tot een asbestveilig schoolgebouw betreft, wordt voorgesteld het asbestinventarisatetest als hoofdindicator te hanteren.

7. Om het subsidiepercentage te verhogen wat het gesubsidieerde onderwijs betreft, wordt aan artikel 17 van het decreet van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving, laatst gewijzigd bij decreet van 7 juli 2023, een paragraaf 4 toegevoegd voor het invoeren van een subsidiepercentage van 100% voor de kost voor het verwijderen en de afvoer van asbesthoudende en asbestverdachte materialen die werden aangetroffen in gebouwen bestemd voor gesubsidieerde onderwijsinstellingen, centra voor leerlingenbegeleiding, onderwijsinternaten en leersteuncentra.

Om in aanmerking te komen voor 100% subsidiëring moeten scholen het asbestinventarisatetest bij hun subsidieaanvraag bij AGION indienen. De kost verbonden aan het verwijderen van de materialen die in het asbestinventarisatetest zijn opgesomd, komen in aanmerking voor subsidiëring aan 100%.

8. Voor de opmaak van het asbestinventarisatetest, maatregelen om een asbestveilige toestand te verkrijgen, expertisebegeleiding en bijstand bij asbestincidenten evenals opleidingen kunnen scholen bij de OVAM terecht op basis van het Sectorprotocol, daar wijzigt niets aan. Ook de cofinanciering met de OVAM blijft mogelijk. De Vlaamse Gemeenschap zal een gelijkaardig aanvullend subsidiemechanisme ontwikkelen voor scholen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, wanneer de Brusselse Hoofdstedelijke Overheid eveneens voorziet in een asbestafbouwbeleid dat in een financiële stimulans voorziet voor asbestafbouw

Impactanalyse

- **Maatschappelijk**

De maatschappelijke impact van dit beleidsinitiatief is groot. Er wordt een bijkomende inspanning geleverd om het traject van het asbestveilig maken van schoolgebouwen te versnellen en het aantal asbestveilige scholen fors te verhogen. Dit komt dus de kinderen en jongeren ten goede.

- **JoKER**

De maatregelen die het belang van personen jonger dan 25 jaar rechtstreeks raken (jongeren- en kindeffectrapportering (JoKeR)), worden hierna toegelicht.

Uitdaging en beleidsdoelstelling

Hiervoor wordt verwezen naar wat hoger is omschreven onder punt B.

Beleidsopties

- **Nuloptie:**

- Voortzetting van de bestaande situatie. Er wordt geen 100% subsidiëring voorzien voor asbestverwijdering – en afvoer en de klassieke subsidiëringspercentages blijven behouden voor het gesubsidieerd onderwijs.

- Er wordt expliciet gekozen voor een extra inspanning om het asbestveilig maken van schoolgebouwen te versnellen. Dit kadert in de doelstelling van Vlaanderen om tegen 2040 asbestveilig te zijn. De nuloptie is dus geen optie.
- Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel door het 100% subsidiëren van de asbestverwijdering -en afvoer – gekozen optie
 - Er wordt geopteerd om het subsidiepercentage voor de kosten van asbestverwijdering en -afvoer te verhogen tot 100%.
 - Dit betekent dat de scholen geen eigen aandeel meer hoeven te betalen voor de kosten van asbestverwijdering – en afvoer.
 - Om in aanmerking te komen voor 100% subsidiëring moeten scholen het asbestinventarisatetest bij hun subsidieaanvraag bij AGION indienen.

Er heeft geen voorafgaandelijk formeel consultatieproces plaatsgevonden met kinderen en jongeren, maar het asbestveilig maken van schoolgebouwen is essentieel voor de gezondheid en veiligheid van leerlingen en personeel, gezien de gevaarlijke effecten van asbestvezels bij blootstelling. De VLOR zal om advies gevraagd worden omtrent het voorontwerp van decreet.

Analyse van de effecten

- Nuloptie:

Zonder de implementering van de nieuwe beleidsmaatregel, blijven de bestaande subsidiepercentages van 60/70% behouden bij AGION en is er dus nog steeds een eigen aandeel dat door de scholen betaald wordt.

Dit eigen aandeel maakt dat scholen niet kiezen voor asbestverwijdering, waardoor o.a. (het recht op) gezondheid van kinderen en jongeren niet gevrijwaard wordt. Kinderen en jongeren zouden in onveilige, ongezonde gebouwen onderwijs blijven krijgen.

Het is echter belangrijk dat verder ingezet wordt op de asbestverwijdering. Bij de nuloptie wordt geen extra inspanning en investering gedaan voor een versnelling van de asbestverwijdering. Dit zou echter niet bijdragen tot het asbestveilig maken van Vlaanderen tegen 2040. Bovendien zijn schoolgebouwen een prioritaire sector gezien kinderen en jongeren veel tijd doorbrengen in deze gebouwen.

- Optie 2: nieuwe beleidsmaatregel door het 100% subsidiëren van de asbestverwijdering -en afvoer – gekozen optie

Voor kinderen en jongeren is er een positieve impact gezien de beleidsmaatregel ertoe strekt om de bestaande subsidiepercentages bij AGION te verhogen tot 100%. Op die manier dienen de scholen geen eigen aandeel meer te betalen voor deze ingrepen. Hierdoor wordt dus de financiële last voor het gesubsidieerd onderwijs verlicht.

Door de nieuwe beleidsmaatregel wordt een versnelling beoogd van het asbestveilig maken van scholen. Dit komt dus de kinderen en jongeren ten goede die veel tijd doorbrengen in de schoolgebouwen. Kinderen en jongeren zullen in veiligere en gezondere gebouwen les krijgen. Dit heeft onder andere een positieve invloed op het recht op gezondheid, het recht op onderwijs en het recht op (over)leven en ontwikkeling.

Vergelijking van de opties

De nuloptie is geen optie (zie hoger). Er is geen alternatieve optie en er wordt gekozen voor de beleidsmaatregel waarbij er een 100% subsidiëring gebeurt voor de kost van het verwijderen en afvoeren van asbest.

Uitvoering

Hiervoor wordt verwezen naar wat verder volgt onder "Implementatie".

Toezicht en handhaving

AGION houdt toezicht op de handhaving van deze beleidsmaatregel.

Er wordt voorzien dat bij de subsidieaanvraag bij AGION een asbestinventarisatetest afgeleverd door de OVAM moet gevoegd worden. Dit attest bevat een overzicht van de aangetroffen asbesthoudende materialen in het betrokken gebouw en bevat de te nemen acties om tot een asbestveilige toestand te komen.

Er is geen specifieke evaluatie van het decreet en de impact voorzien op dit moment, gezien dit kadert binnen de doelstelling om Vlaanderen tegen 2040 asbestveilig te maken.

• Budgettaire

De budgettaire impact van dit beleidsinitiatief wordt opgevangen binnen de bestaande begrotingskredieten. Hierbij zal de verhouding tussen het gesubsidieerd onderwijs en het GO! worden gerespecteerd krachtens de ODII-verdeling.

Implementatie

Er gebeurt communicatie naar het onderwijsveld.

C. Totstandkomingsprocedure

Dit ontwerp van decreet wordt voorafgaand aan de indiening in het Vlaams Parlement voor advies voorgelegd aan de VLOR en de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

D. Bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest

Dit decreet regelt een bevoegdheid inzake onderwijs en heeft derhalve betrekking op een gemeenschapsaangelegenheid.

II. Toelichting bij de artikelen

In artikel 2 wordt aangegeven dat de verdeelsleutel van onderwijsdecreet II gerespecteerd wordt voor de budgetten die worden vrijgemaakt om asbesthoudende en asbestverdachte materialen te verwijderen.

In artikel 3 wordt aangegeven dat aan artikel 17 van het decreet van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving, vervangen bij het decreet van 5 juli 1989 en het laatst gewijzigd bij decreet van 7 juli 2023, een paragraaf 4 wordt toegevoegd voor het invoeren van een subsidiepercentage van 100% voor de kost voor het verwijderen en de afvoer van asbesthoudende en asbestverdachte materialen die werden aangetroffen in gebouwen bestemd voor gesubsidieerde onderwijsinstellingen, centra voor leerlingenbegeleiding, onderwijsinternaten en leersteuncentra. De aanvrager voegt daartoe een asbestinventarisatetest bij de subsidieaanvraag bij AGION.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs,

Zuhal DEMIR